

4. Акція руйнування православних церков на Холмщині та Підляшші. 1938 рік.

URL: <https://old.uinp.gov.ua/methodicmaterial/aktsiya-ruinuvannya-pravoslavnikh-tserkov-na-kholmshchiny-ta-pidlyashshi-1938-rik?q=methodicmaterial/aktsiya-ruinuvannya-pravoslavnikh-tserkov-na-kholmshchiny-ta-pidlyashshi-1938-rik> (дата звернення: 27.03.2021).

5. Podstawowe wytyczne do polonizacji Chełmszczyzny. URL: http://www.cerkiew1938.pl/wytyczne_do_polonizacji.html (дата звернення: 27.03.2021).

6. Memoriał prawosławnych pow. tomaszowskiego i zamojskiego do władz państwowych. URL: http://www.cerkiew1938.pl/odezwa_do_wladz.html (дата звернення: 27.03.2021).

Бойко Андрій

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ФІЛІППІНСЬКА ОПЕРАЦІЯ 1941–1942 РР. ЯК ЧАСТИНА «ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ В ПІВДЕННО-СХІДНІЙ АЗІЇ»

Анотація. У тезах висвітлено перебіг Філіппінської операції 1941–1942 рр. як частини військово-стратегічних планів Японії в Південно-Східній Азії. Проаналізовано японську стратегію вторгнення та тактику оборони американськими військами. Висвітлено наслідки операції та її вплив на долю Філіппінського архіпелагу.

Ключові слова: Філіппіни, японські війська, USAFE.

Abstract. The theses cover the course of the Philippine operation of 1941-1942 as part of Japan's military-strategic plans in Southeast Asia. The Japanese invasion strategy and defense tactics of the American troops are analyzed. The consequences of the operation and its impact on the fate of the Philippine archipelago are highlighted.

Keywords: Philippines, Japanese troops, USAFE.

Серед питань, пов'язаних з військово-політичною сферою Другої світової війни? важливе місце посідає дослідження Тихоокеанського театру воєнних дій, зокрема Філіппінської операції 1941–1942 рр. як частини японсько-американської війни 1941–1945 рр. та «Великої Азійської війни».

Захоплення Філіппін було однією з ланок військово-стратегічних планів японських мілітаристів в Південно-Східній Азії. У 1939 р. Японія проголосила себе захисником пригноблених народів Південно-Східної Азії з ідеєю створення «Великої Східно-Азійської сфери процвітання», у такий спосіб японський уряд маскував свою експансію гаслами звільнення від «білих імперіалістів». Висадка японських військ на величезному Філіппінському архіпелазі стала одним з важливих етапів широкомасштабної операції із захоплення районів Південних морів [1, 132].

Для вторгнення на Філіппіни була виділена 14-а японська армія під командуванням генерал-лейтенанта Масахару Хомма. Повітряну підтримку

вторгнення мала надавати 5-а авіагрупа під командуванням генерал-лейтенанта Хідейосі Обата, яка була перекинута на Формозу (Тайвань) з Манчжурії.

У 14-ї армії було дві дивізії першої лінії: 16-а і 48-а піхотні, на які і лягло основне навантаження із захоплення острова Лусон, і 65-а бригада, яка повинна була використовуватися переважно для гарнізонної служби. 48-а дивізія, перекинута на Формозу, не мала бойового досвіду, але була добре підготовлена для проведення десантних операцій. Загальна чисельність японської армії складала 129 435 осіб.

Об'єднаними американськими і філіппінськими військами командував генерал Дуглас Макартур. Саме він переконав президента Франкліна Рузвельта в тому, що Філіппіни все-таки потрібно захищати. До цього вважалося, що захист архіпелагу не має сенсу з огляду на його віддаленість від основної території США і труднощі постачання [2; 4].

До грудня 1941 р. війська, що захищають Філіппіни, були об'єднані в Збройні сили Сполучених Штатів на Далекому Сході (USAFFE), які охоплювали і підрозділи філіппінської армії: 1-у піхотну дивізію та 2-у дивізію внутрішніх військ.

Американські підрозділи підпорядковувалися філіппінському департаменту американської армії і охоплювали: Філіппінську дивізію, 26-ий кавалерійський полк, 43-ій піхотний полк, 86-ий і 88-ий артилерійські полки, а також роту військової поліції, національну гвардію чисельністю у 8 500 осіб, а також 192-ий і 194-ий танкові батальйони, оснащені новітніми легкими танками М3. Загальна чисельність армії союзників складала 151 000 осіб.

З 07 по 14 січня 1942 японські війська проводили розвідку і підготовку до захоплення основної лінії оборони від міста Абукай до гори Натіб. Водночас 48-а японська дивізія, відповідальна за більшу частину успіху в початковій фазі операції, була замінена на набагато менш боєздатну 65-у бригаду, призначену більше для гарнізонної служби. Японська 5-а авіагрупа була разом з 48-ою дивізією перекинута в Голландську Ост-Індію, що також послабило японське угруповання. Це було пов'язано з тим, що під час бойових дій на Філіппінах Голландська колоніальна адміністрація запросила підтримку союзних провінцій для оборони Ост-Індії, оскільки для Японії Ост-Індія представляла не менш важливу стратегічну ціль, то було вирішено посилити позиції на островах.

23 січня 1942 р. 14-а японська армія відновила наступ, висадивши морський десант чисельністю до батальйону з підрозділів 16-ої дивізії, пізніше, 27 січня, почавши наступ по всій лінії фронту. Морський десант був відбитий за допомогою торпедних катерів. Залишки японських підрозділів прорвалися у джунглі та були знищені наспіх сформованими підрозділами, що склалися з бійців ВВС США, морської піхоти та філіппінських поліцейських частин.

Генерал Хомма 08 лютого наказав призупинити наступ, щоб реорганізувати сили. Але японські війська не змогли негайно виконати його наказ, оскільки 16-а дивізія намагалася деблокувати оточений батальйон 20-ої піхотної дивізії. Зазнавши серйозних втрат, японці 15 лютого змогли деблокувати залишки батальйону. 22 лютого 14-а армія відступила на кілька

миль на північ, і союзники повторно зайняли залишені позиції. Результатом битви стало повне знищення трьох батальйонів 20-ої піхотної дивізії.

Протягом наступних кількох тижнів японські війська перейшли до оборони. Це було зумовлено значними втратами з обох сторін. Крім того, японці перекинули більшу частину військ на інші напрямки, залишивши на півострові тільки одну піхотну бригаду [3].

Основними проблемами союзників стали нестача продовольства (запаси були розраховані на 43 000 американських солдатів), тренувальних засобів, обладнання та хвороби, зокрема малярія. Крім того, навчання філіппінської армії зазнало численних труднощів. У багатьох підрозділах існував серйозний мовний бар'єр не лише між американцями та філіппінцями, а й серед філіппінців, які розмовляли на різних діалектах [4].

28 березня 1942 р. розпочалася нова хвиля японського наступу. При цьому японці активно використовували авіацію й артилерію. Союзні війська, ослаблені недоїданням та хворобами, насилу стримували цей наступ. 03 квітня японці прорвали оборону в районі гори Самат. 08 квітня 31-а піхотна дивізія і 57-ий піхотний полк американської армії були розгромлені в районі річки Аланган. До 10 квітня японським військам вдалося повністю захопити провінцію Філіппін Батаан.

Усі острови Філіппінського архіпелагу були захоплені японцями до червня 1942 р. Втрати американської сторони під час операції становили: 14 тис. загиблих, 48 тис. поранених та близько 80 тис. військових, які здалися в полон в провінції Батаан. Втрати японців визначити було набагато важче, за приблизними підрахунками – близько 14 тис. осіб.

Поразка союзних військ призвела до окупації Філіппін, яка тривала два з половиною роки. Під час окупації японськими військами були здійснені численні військові злочини, як-от «марш смерті» на півострові Батаан, заснування таборів для військовополонених. Багато військовополонених вивозилися в Японію для роботи у шахтах, на фабриках так званими «кораблями пекла», умови перевезення на яких були жахливими [2; 3].

Отже, незважаючи на численну перевагу і вдале для американської армії та союзників географічне розташування Філіппін, Японії вдалося затвердитися на островах Філіппінського архіпелагу. Поразка союзних військ була викликана постійними нестачами військового потенціалу та невдалою стратегічною позицією союзників, які ще з самого початку наступу зазнавали невдач також через нестачу провізії та хвороби. Натомість японська армія, яка численно поступалася американським та філіппінським військам, завдяки талановитій тактиці генералів змогла розбити сили супротивника та завоювати острови Філіппінського архіпелагу.

Джерела та література

1. Лахманюк Т. Японо-американська війна 1941–1945 рр.: погляд із сьогодення. *Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць.*

Серія: Історія, міжнародні відносини. Тернопіль: Видавництво ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. Вип. 16. У 2-х ч. Ч. 1. С. 132–138.

2. Лиддел Гарт Б. Г. Волна побед Японии. *Вторая мировая война*. URL: <http://militera.lib.ru/h/liddel-hart/17.html>

3. Морисон С. Э. Арьергард на Филиппинских островах (10 декабря 1941 г. – 06 мая 1942 г.). *Американский ВМФ во Второй мировой войне: Восходящее солнце над Тихим океаном, декабрь 1941 – апрель 1942*. URL: http://militera.lib.ru/h/morison_s1/08.html

4. The Fall of the Philippines. URL: https://www.webcitation.org/66YkLOU9y?url=http://www.history.army.mil/books/w/wii/5-2/5-2_2.htm#p25

Глухенька Софія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

РАДЯНСЬКА ЖІНКА ПЕРІОДУ «ВІДЛИГИ»: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Анотація. У роботі проаналізовано нормативно-правові акти Радянського Союзу, що регламентують життя жінок періоду «відлиги».

Ключові слова: СРСР, «відлига», влада, законодавство, радянська жінка.

Abstract. The paper examines the legislation of the Soviet Union governing the lives of women during the «thaw».

Keywords: USSR, «thaw», power, legislation, soviet woman.

Актуальність пропонованої теми полягає в необхідності теоретичного та практичного осмислення ролі жінки в офіційному радянському дискурсі періоду «відлиги» на рівні законодавства. Головною метою дослідження є виокремлення та аналіз законодавчих актів сталінського та посталінського періоду, котрі регламентували професійне та приватне життя радянських жінок.

Основою владного дискурсу СРСР, як і інших держав, щодо тих чи інших аспектів життєдіяльності громадян є законодавство. В цьому контексті його ключовим елементом виступає Конституція, затверджена VIII Надзвичайним з'їздом Рад Союзу 05 грудня 1936 р., котра не втрачала своєї чинності аж до 1977 р. Проте важливе значення мали і постанови, що опікувалися окремими сферами суспільного життя або ж мали на меті вирішення конкретних проблем.

Розглядаючи нормативні документи, що регламентують життя жінок в Радянському Союзі в досліджуваній період, доречно виділяти акти, що стосуються громадянських прав, праці, шлюбу та материнства.

Щодо Конституції 1936 р., то принципове значення для становища жінок мала ст. 122: «Жінці в СРСР надаються рівні права з чоловіками у всіх сферах господарського, державного, культурного та суспільно-політичного життя» [4]. Ця теза забезпечувала рівне для всіх громадян Союзу незалежно від статі право на